

Digitales Brandenburg

hosted by **Universitätsbibliothek Potsdam**

Ḥamishah ḥumshe Torah

‘im 3 targumim ... pe. Rashi, u-ferush Rashbam u-ferush Mikhlal yofi min
R. Shelomoh ben Melekh u-ferush Be’er reḥovot ‘al diḳduḳe Rashi ...
ve-Sefer ha-Ḥinukh me-Rabenu Aharon ha-Levi be-sof kol ḥeleḳ

Sefer Va-yiḳra

Shelomoh ben Yitṣḥaq

Frankfurt de-Oder, 544 [1783 oder 1784]

א

urn:nbn:de:kobv:517-vlib-9951

אונקלוס

ויקרא א

גיה ד'
שיטין
מניוח

ויקרא א
ויקרא א

ויקרא א
ויקרא א

א' וערה

א-משה ידבר אל בני ישראל ויאמר : ב דבר אל בני ישראל ואמרת
אלהם אדם כי יקריב מכם קרבן ליהוה מן
הבהמה מן הבקר ומן הצאן תקריבו את
קרבנכם : ג אם עלה קרבנו מן הבקר
וקר תמים יקריבנו אל-פתח אוהל מועד
יקריב אותו לרצונו לפני יהוה : ד וסמך
ידו על ראש העלה ונרצה לו לכפר עקבו :

מצוה קט"ו

ושחט רש"י

א ויקרא אל משה - לכל דברות ולכל אמירות ולכל נזוים קדוה קריאה לשון מכה - (יומא ד' ויקרא רבה) לשון שמלאכי
השם משתמשין בו שחט - (ישעיהו) וקרא זה אל זה חבל לכסוי האומות עכו"ם נגלה עליהן כלשון ערתי
וכל ישראל לא שומעין יכול חף הפסקות היתה קריאה ת"ל וידבר לדבור היתה קריאה ולא להפסקות ומה היו הפסקות משמעות ליתן רווח
למטה להתבונן בין פרשה לפרשה ובין ענין לענין ק"ו להדיח הלמד מן ההדיוט : אליו - למעט את אהרן דבי יהודה אומר י"ג
דבר א"ז מודר א"ז וידבר א"ז וידבר א"ז כולן בתורת כהנים - יכול ישמעו את קול הקריאה (הרא"ם גורם הדיבור) ת"ל קול
לוקול א"ז חסה שומע וכל ישראל לא שומע (מ"כ כ"ס הר"ן שדיקו דרש"י מזה שהתיבה המיוחדת הדיבור מורגשת כשכחה יותר
חאלו היה כתוב לו - א"כ מן תורה על יחוד הדבור אבל אינו מורגש וכתב ח"י ש"כ הוא תיבה המיוחדת הדיבור ואמנם מורגשת
כשכחה להורות יסוד יותר והוא שומע שומע וכל ישראל לא שומע ודוק מלאחי : מאהל מועד - ת"כ מלמד שהיה הקול נפסק
גלג היה יוצא מן אוהל יכול עטמי שהקול נמוך ת"ל (במדרש) את הקול מהו הקול הוא הקול המתקשר בתלים (תהלים כט)
קול ה' ככת קול ה' סהדר קול ה' שוכר ארויס ח"כ למה נאמר מאהל מועד מלמד שהיה הקול נפסק - כינא כו יחזקאליו) וקול
כפי הכרוכים נשמע עד החצר התינוכה יכול נפסק הקול נמוך ת"ל (במדרש) מלמד שהיה הקול נפסק - כינא כו יחזקאליו) וקול
סם היה נפסק : מאהל מועד לאמר - יכול מכל הכית ת"ל (במדרש) מלמד שהיה הקול נפסק - כינא כו יחזקאליו) וקול
מסין שני הכרוכים : לאמר - נא ואומר להם דברי כוונתן בשבילם הוא נדבר עמי שן מנינו (ת"כ מבילהא) שכל ל"ח וזה
שהיו ישראל בעדכר כעמודים מן המגלים ואיך לא כתייחד הדבור עם משה שנאמר (דברים ב) והיה כאשר תמו כל אנשי המלחמה
למות וידבר ה' אלי לאמר אלי היה הדבור - ד"א נא ואומר להן דברי והסיכני אס יקבלום כמה שנאמר (שמות יט) וישב עשה את
דברי העם וגו' : (ב) אדם כי יקריב מכם - (ת"כ) כשיקריב בקרבנות נכבה דבר הענין : אדם - למה נאמר (ביצה ב)
מה אדם הראשון לא הקריב מן הגול שכל היה שלו חף אדם לא תקריבו מן הגול : הבהמה - (חולין ה ויקראר') יכול חף היה
בכלל ת"ל בקר וצאן : מן הבהמה ולא כולה להנחיל את הרוכב ואת הכרע (ת"כ) : מן הבקר - להנחיל את הכרע : מן הצאן :
להנחיל את היונק (תמורה פרקו) : ומן הצאן - (תמורה שם) להנחיל הכונס שהמית כשהוא אומר למטה מן הענין מן הכקר
חזין ת"ל להנחיל את הפרשה : הקריבו מלמד ששנים מתנדבים עולה כשותפות : קרבנכם - מלמד שהיה כלה נדבת נסר
היה

יונתן בן עוזיאל

ירושלמי ב

א ויקרא

ויקרא

ונתנה כד כינו דאשלים משה למקרא ית משקנא ורבי יתיה
משה ואידין בליביה ואמר טורא דסיני דהנהר ריבוייה
ריבוי דשעמא וקדושיה קדוש דתלת יומין לא הנה
אפשר לי דאיסוק לנתיה עד זמן דהנהר דבורא מתמליל
עמי ברם משבן זמנא דהיו דריבוייה רבוי לעלם וקדושיה
קדוש לעלם מן דינא בורה קלא איעול לגייה עד זמן
די יתמליל עמי מן קדם ויבן קרא דבורא ביי למשה
במליל מיכרא ביי עמיה מן משבן זמנא למימר :

ונתנה כד כינו דאשלים משה למקרא ית משקנא ורבי יתיה
משה ואידין בליביה ואמר טורא דסיני דהנהר ריבוייה
ריבוי דשעמא וקדושיה קדוש דתלת יומין לא הנה
אפשר לי דאיסוק לנתיה עד זמן דהנהר דבורא מתמליל
עמי ברם משבן זמנא דהיו דריבוייה רבוי לעלם וקדושיה
קדוש לעלם מן דינא בורה קלא איעול לגייה עד זמן
די יתמליל עמי מן קדם ויבן קרא דבורא ביי למשה
במליל מיכרא ביי עמיה מן משבן זמנא למימר :

ב מליל עם בני ישראל ותימר להון אינש די יתקב מנבון ולא מן מופרין פלח אליילא קרבנא קדם וי
בעיקרא בדיא מן תורי ומן ענא וקלא מן תתא תקרמון ית תקרמיון : ג אין עלתא היא קתקניה מן תורי דבר שלום
וקרבייה לתרע משבן זמנא וקריב ויהי לבענא עדיו קדם : ד ויקסמו

ב מליל עם בני ישראל ותימר להון אינש די יתקב מנבון ולא מן מופרין פלח אליילא קרבנא קדם וי
בעיקרא בדיא מן תורי ומן ענא וקלא מן תתא תקרמון ית תקרמיון : ג אין עלתא היא קתקניה מן תורי דבר שלום
וקרבייה לתרע משבן זמנא וקריב ויהי לבענא עדיו קדם : ד ויקסמו

רשיי

היה עולת קין המזבח הכהה מן המותרות : (ג) זכר (ת"ב) ולא נקבה כשהוא אומר זכר למטה שאין ת"ל זכר ולא טומטום
ואנדרוגינוס (בכורות פ"א ת"ב) : תמים - כלל יום : אל פתח אהל מועד - (ת"ב) - מטפל בהפלתו עד העזרה והוא
אומר יקריב יקריב חטילו כתערכה עולת רחוב כעולת שמעון יקריב כל ח' לשם מי שהוא וכן עולה בחולין יזכרו החולין לזריכי עולות
זכרו הן כולן עולות ויקריב כל ח' לשם מי שהוא ימלא חטילו כערכה בחסולין או בשאינו מינו ת"ל יקריבו : יקריב אותו - (ת"ב) זבחים
ק"ט) מלמד שהיו חיות יכול כנגד כרמות' ללרמוזו הן כנגד כופין חותו עד שיאמר רובה אני : לפני ה' וסמך - אין סמיכה כנגד
(ת"ב) : (ד) על ראש העולה - להביא עולת חוכה לשמיכה ולהביא עולת האלן : העולה - פרט לעולת העוף : ונרצה לו -
על

רשב"ם

(והיסוד ריבוי שמואל מ"כ נכדו)
ואשר הם לבו לדבר יוצריו אליו מן מעמוקי זקני רבנו שלמה ואלימנש מהם כי רוב הלכות ודרשות שבהם קרובים קרובים לפשוטי המקראות :
הלזון יס' ללמוד כולם וטוב אהר תחתיו כזה אשר פירשתי וגם מזה אל תכח ידך :
ספר ויהי ח' לגנות ארוכות יש כוונה בנבנו החכמים בפרושי זקני כי לא אחרין אלא במקומות שיש לפרש פשוטי מקראות :
ויקרא אל משה לפי שכתב למשה בסוף הספר ולא יכול משה לבא אל אהל מועד וכו' לכן קראוהו הק"ה מתוך אהל מועד -
וכן פירוש המקרא ויקרא אל (אהל) משה ומהל מועד וידבר אליו לאמר : (מהל - מוסב על ויקרא כמון
ויקרא אליו) מן ההר לאמר : ושמע את הקול מדבר מהל - מעל האהל שמע את הקול : ויקרא אליו אלהים מתוך הסנה לאמר -
כפל הזון של וידבר כמו שפרשתי בפרשת נח : כאשר יאמר דבר אל בני אהרן ואמרת - כן יאמר וידבר למטה לאמר למטה) :
(כס"ק) שמונה כחונ"ג (ט) כי יקריב - כשימנע קרבן שאינו טובה בשביל חטא : (ג) חס עולה - שהתנדב כלשון זה :
ולפניו מפרש ואם וכחו שלמים - לרמוז

מכלל יופי

(א) א ויקרא (במהל מועד) - נקרא כן לפי שהיו ישראליים נועדים ונקבצים שם ועוד לפי שנוצר שם שמה כמו שנאמר ונועדתי לך שם והוא הגבון :
מכס - מאומר וכן הוא חס מכס כי יקריב קרבן וכמו שרבי - אויביה קדם
(ב) (אדם) - נקרא על שם הפרט : (קרבן) : שם לרבר הקרב על המזבח - (ד) (וגרצה לו) -

מלכי
עמר
קדם
קרבן
המר
זשפן
תרגי
ה
שחלמי
ון ערתי
לאוביו
מן ריוס
ומר י"ג
מיעוטין
ת"ל קול
שאל יותר
מורגשת
ול נסמך
ל"ם כט)
ים וקול
ון שמיני
(שם)
ל"ח זכה
המלת מה
עשה את
ביצה (ב)
לף חיה
הצאת :
מן הכקר
דעת אשר

ר ה ושחט את־בן־הבקר לפני־יהוה וְהִקְרִיבו
 בְּנֵי אֶהֱרָן הַכֹּהֲנִים אֶת־הַדָּם וְזָרְקוּ אֶת־הַדָּם
 בַּעַל־הַמִּזְבֵּחַ סָבִיב אֲשֶׁר־פָּתַח אֹהֶל מוֹעֵד :
 ו והפשיט את־הָעֵלָה וְנָתַח אֹתָהּ
 גו לַנְּתֻחָיָה : ז וְנָתַנוּ בְּנֵי אֶהֱרָן הַכֹּהֵן אֵשׁ
 עַל־הַמִּזְבֵּחַ וְעָרְכוּ עֲצִים עַל־הָאֵשׁ :
 ח וְעָרְכוּ בְּנֵי אֶהֱרָן הַכֹּהֲנִים אֶת־הַנְּתֻחִים
 אֶת־הָרֹאשׁ וְאֶת־הַפָּדֵר עַל־הָעֲצִים אֲשֶׁר
 עַל־הָאֵשׁ אֲשֶׁר עַל־הַמִּזְבֵּחַ : ט וְקָרְבוּ
 וּבְרָצִיו יִרְתֹּץ בְּמִים וְהַקְטִיר הַכֹּהֵן אֶת־
 הַכֹּל הַמִּזְבֵּחַ עֲלֶיהָ אִשָּׁה רִיחַ־נִיחֹחַ לַיהוָה :
 ס וְאִם־מִן־הַצֹּאֵן קָרְבָנוּ מִן־
 הַקְּשָׁבִים אִם מִן־הָעִזִּים לַעֲלֹתָ זֶכֶר תָּמִיד
 יִקְרִיבוּ : יא וְשָׁחַט אֹתוֹ עַל יַד הַמִּזְבֵּחַ
 צָפֹנָה לִפְנֵי יְהוָה וְזָרְקוּ בְּנֵי אֶהֱרָן הַכֹּהֲנִים
 אֶת־דָּמֹו עַל־הַמִּזְבֵּחַ סָבִיב : יב וְנָתַח
 אֹתוֹ לַנְּתֻחָיו וְאֶת־רֹאשׁוֹ וְאֶת־פָּדְרוֹ וְעָרַךְ
 הַכֹּהֵן אֹתָם עַל־הָעֲצִים אֲשֶׁר עַל־הָאֵשׁ אֲשֶׁר
 עַל־הַמִּזְבֵּחַ : יג וְהִקְרַב וְהַקְרָעִים יִרְתֹּץ
 בְּמִים וְהִקְרִיב הַכֹּהֵן אֶת־הַכֹּל וְהַקְטִיר
 הַמִּזְבֵּחַ עֲלֶיהָ הוּא אִשָּׁה רִיחַ נִיחֹחַ
 שְׁנֵי קִיחֹת : פ יד וְאִם
 מִן־הָעִזִּים עֲלֶיהָ קָרְבָנוּ לַיהוָה וְהִקְרִיב מִן־

התרים

רשי

לִיה לַכֹּפֶרֶא־עֲלוּתוֹ : ה וַיְכֹס וַת־בֵּר תּוֹרֵי
 קָדְשׁ יי וַיִּקְרְבוּ בְנֵי אֶהֱרָן כַּהֲנָיִם וַת־דַּמָּא
 וַיִּזְרְקוּ וַת־דַּמָּא עַל־מִדְבַּחַא סְחֹר־סְחֹר
 דְּבַתְרֵעַ מִשְׁכַּן זִמְנָא : ו וַיִּשְׁלַח וַת־עֲלֵתָא
 וַיִּפְלִיג וַתֵּה לַאי־בְרָהָא : ז וַיִּתְּנוּ בְּנֵי אֶהֱרָן
 כַּהֲנָיִם אִישְׁתָּא עַל־מִדְבַּחַא וַיִּסְדְּרוּ אֲעִינָא
 עַל־אִישְׁתָּא : ח וַיִּסְדְּרוּ בְנֵי אֶהֱרָן כַּהֲנָיִם
 וַת־אי־בְרָיָא וַת־רִישָׁא וַת־תְּרַבָּא עַל־אֲעִינָא
 דְּעַל־אִישְׁתָּא דְּעַל־מִדְבַּחַא : ט וְגִוּיָהּ
 וְכַרְעֻוּהִי וַיְחַלִּיךְ בְּמִיָּא וַיִּפְיֵק כַּהֲנָא וַת־כּוּלָּא
 לְמִדְבַּחַא עֲלֵתָא קוֹרְבָן דְּמִתְקַבְּל־בְּרַעֲנָא
 קָדְשֵׁי : י וְאִם־מִן־עִזִּים קוֹרְבָנִיה מִן־
 אֲמִרְיָא אוֹ מִן־בְּנֵי־עִזִּים לַעֲלֹתָ דְּכֹר
 שְׁלִים יִקְרְבִינָה : יא וַיְכֹס וַתִּיה עַל־צִדָּא
 דְּמִדְבַּחַא צִיפּוּנָא קָדְשׁ יי וַיִּזְרְקוּ בְּנֵי אֶהֱרָן
 כַּהֲנָיִם וַת־דַּמִּיהָ עַל־מִדְבַּחַא סְחֹר־סְחֹר :
 יב וַיִּפְלִיג וַתִּיה לַאי־בְרָהָיָה וַת־רִישָׁיה
 וַת־תְּרַבִּיָּה וַיִּסְדְּרֵהּ כַּהֲנָא וַתְּהוּן עַל־אֲעִינָא
 דְּעַל־אִישְׁתָּא דְּעַל־מִדְבַּחַא : יג וְגִוּיָּהּ
 וְכַרְעִינָא וַיְחַלִּיל בְּמִיָּא וַיִּקְרִיב כַּהֲנָא וַת־כּוּלָּא
 וַיִּסַּק לְמִדְבַּחַא עֲלֵתָא הוּא קוֹרְבָן דְּמִתְקַבְּל
 בְּרַעֲנָא קָדְשֵׁי : יד וְאִם־מִן־עִזִּים עֲלֵתָא
 קוֹרְבָנִיה קָדְשֵׁי יי וַיִּקְרִיב מִן־שְׁפִינִינָא אוֹ

מן

על מה הוא מרצה לו א"ת על כריתות ומיתות כ"ד או מיתה בידי שמים או חלקות הרי עשן אמור הא אינו מרצה אלא על עשה ועל
 לאו שנתק לעשה (ח"ב): (ה) ושחט והקריבו והבטיב (זבחים לב) עוקבלה וחילך מנות כחכה למד על השחיטה שכשרה כור :
 לפני ה' כעזרה : והקריבו : זבחים ד' ע קבלה שיהא הראשונה ומשמעה למון חולכה למדנו שיעשו (ס"ה ששתיקן) בכני אהרן :
 בני אהרן (ה"ב) יוכל הללים ת"ל הכהנים : את הדם וזרקו את הדם (זבחים פר"ה) ויה ת"ל דם דם שני פעמים להוציא
 את שנתערב בויעו או בשאינו ניעו . יוכל אף כפוקלים או כחטאות קבניות או כחטאות החנוניות שאלו למעלה וקרא למטה ת"ל

החרים או מן-בני חיונה את-קרבנו : טו והקריבו הכהן אל-המזבח ומלך את-ראשו והקטיר המזבחה ונמצה רמו על-קיר המזבח : טז והקטיר את-מראתו ב-בזעתה והשליך אתה אצל המזבח קדמה אל-מקום הדשן : יז ושפע אתו בכנפיו לא יבדיל והקטיר אתו הכהן המזבחה על-הקצים אשר על-האש עלה הוא אשה וית
ב יחת ליהוה : ס א ונפש ביי-תקריב קרבן מנחה ליהוה סלת יהיה קרבנו ויצק עליה שמן ונתן עליה לבנה : ב והביאה אר-בני אהרן הכהנים וקמץ משם מלא קמצו מסולתה ומשמנה על-כל-לבנתה והקטיר הכהן את-אזקרתה המזבחה אשה ית-גיתח ליהוה : ג והנותרת מן-המנחה לאהרן ולבניו קדש קדשים מאשי יהוה : ד וכי תקרב קרבן מנחה

כצוה קט"ו

מן-בני יונה ית-קרבניה : טז ויקרבניה בהנא למדבחה וימלוק ית-רישיה ויסק למדבחה ויתמצי דמיה על-כותל מדבחה : טז ויעדי ית-ופקיה באוקליה וירמי ליה בסטר מדבחה קירומא באהרד דמקדין קיטמא : יז ויפריק יתיה בגרפוהי לא יפריש ויסק יתיה בהנא למדבחה על-אענא דעל-אישתא עלתא הוא קורבן דמתקבל ברענא קדס-י : א ואינש ארי-יקריב קורבן מנחתא קדס-י סולתא יתי קורבניה ויריק עלה מושחא ויתן עלה לבונתא : ב ויחנינה לנת-בני אהרן בהנא ויקמוץ מתמן מלי קומציה מסולתה וממושחה על-כל-לבונתה ויסיק בהנא ית-אדברתא למדבחה קורבן דמתקבל ברענא קדס-י : ד ודאישתאר מן-מנחתא לאהרן ולבניהו קודש קודשין מקורבניא בני : ד וארי

מאפה

תקריב

רשי

בני חיונה - פרט לתחלת המזבח שבה זשבה שהוא פטול גדול הוא אלל בני יונה וקטן אלל תורים : (טו) והקריבו - (חולין סה) חבילי פרידה אחת יביל : הכהן ומלך - (חולין שם) אין מליקה בכלי אלא בעצמו של כהן קוץ כצוה ממול העורף וחותך מפרקת עד שנוגע למינין וקולטן (חולין כא) : ונמצה דמו - לשון (משליל) עין אפיס (ישעיה יז) כי אפיס הוין מוכס בית השמיטה על קיר המזבח והדם עת מלה ויורד (ובתים סה) : ועלך והקטיר ונמצה - אשור לומר כן מאחר שהוא הקטיר הוא מונח אלא מה הקטרת הראש בעצמו והגוף בעצמו וכו' אף מליקה כן ופשוטו : וקרא מקורס הוא ומלך והקטיר וקורס הקטרה ונמצה דמו ככר : (יז) מראתו - מקורס דרעוהו הסק : בנוצתה - עם בני משיה וכו' לשון דבר החזום כמו (איכה ד) כי ננו גס כעווחו שתרגס חונקלום כלוכליה וזה ידורשו של אכא ויטי כן חק שאמר מטל את הקרקע עתה זרבותי ו"ל אמרנו (שבת דף ק"ח) קודר פטיב חוקר פטיבין בעין ארובה וזמטלו עם המנה של העור - בעולת בהמה שאינה אוכלת אלא האכוס בעליה לאחר והקריבו והכריעו ירתן כמיסין הקטיר - צדוק שכוון מן הגזל לאחר זה שלך את המעים שאכלו מן הגזל (ויקרא רבה) : אל המזבח קדמה - כעורתו של ככר (ת"כ) : אצל מקום הדשן - מקום שמתנים עם תרומת הדשן בכל קר ודשן עוכס הפנימי והעמורה וכולם ככלעיים עם במקומו (בעילת יב) : (יז) וישפע - אין שימוע אלא ביד זכן הוא אומר בשמוען (שופטים יד) וישעיהו כשפע הגדי : בכנפיו - עם כנפיו אינו זרק למרום ככפיו בולתו (ויקרא רבה) : בכנפיו - (שבת קה) נוטה מעוטה והלא אין לך הדיוט שמרית רוח כנפים נשרפים ואין בשעו קזה עליו ולמה אינו הכתוב יקריב כדי שיהא פוזבכת סבע זמיהדר בקרכו של עמי : לא יבדיל - אינו מפרק ולגמרי לב' חתיכות אלא קרעו יתנו - (במנחה קיא) כאשר בעוף דים ניקוח כאשר סבעה רוח כחות לומר לך אחד המרבה ואחד הממעט וכלכד שיכוין את לבו לשניים : (א) ונפש ביי תקריב - לא לאחר גאם ככל קרבנות נדבה אלא במנחה וידרכו להתנדב חנתת עמי אחר הקס"ה מעלה אחי עליו כאלו הקריב בשעו - סלת יהיה קרבנו - (במנחות קז) כאשר היו עלי מנחה סתם נכחא ענחת סולת שהיא הראשונה שבמנחות ונקמנת כשהיא סולת כמו שפורסם בענין לפי שאמרו באת"ס כי ענמות וכו' כלות אמויות קודם קמילה חון עוו לכך קרוי מנחת סלת : סלת - (ת"כ) אין סלת אלא מן החטין שנאמר סלת קמס